

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Om Dannefæ og Hittegods

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Om Dannefæ og Hittegods", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1819_342_2-com-root.pdf (tilgået 23. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

lat., hvad der er ret.

landsdele.

ordsprog, jf. Mau 1879, bind 2, s. 524, og Grundtvig 1845, nr. 2.955.

lat., fører hurtigt ind til kernen i sagen; springer ind midt i tingene.

for retten.

fremlyse; bekendtgøre offentligt.

allerede.

tabt.

ryste op i for at give luft og orden; ryste puder og glatte lagner.

soveværelset.

som om.

lat., midt i tingene eller begivenhederne.

gr., ligegyldigheder; det, som ikke gør væsentlig forskel; antik filosofisk term, som svarer til lat. indifferens. Bruges om menings- og læreforskelle, der er reelle nok, men som ikke er vigtige.

Kirkeløfter brugtes i ældre tid ofte til bogopbevaring. Her hentyder Grundtvig sandsynligvis også til loftet over Trinitatis Kirke, der indtil branden i 1728 rummede størstedelen af Københavns Universitets bogsamlinger.

bemærkelsesværdige.

vende op og ned på; vende rumpen (møllen) til.

uselvstændige efterlignere.

mest bemærkelsesværdige.

reformationsfejringen i 1817 i anledning af 300-året for reformationens begyndelse i Tyskland.

ubetvivlelig; uomtvistelig.

kigge, glo.

dvs.

forarbejdet, tildannet.

opfordrede jeg til.

vilje.

kan være (optativ).

dvs.

her: den rette form for vished; den rette lære.

evne, formåen.

føre Saga bag lyset; indynde sig hos Saga.

ordsprog; jf. Mau 1879, nr. 7.590, eller variation af Grundtvig 1845, nr. 2.233.

dvs.

ganske vist.

forfædres.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

hjælp (imperativ pluralis).

formåen; mulighed.

hjælp (imperativ pluralis).

vær (imperativ pluralis).

kom (imperativ pluralis).

skin, skinnen.

bemærk (imperativ pluralis).

se (imperativ pluralis).

her: dårlige indflydelse, dvs. pavestol og katolicisme.

middelalderens.

se (imperativ pluralis).

forstå (imperativ pluralis).

fuldstændigt mørke.

falde til føje; underkaste sig en revselse.

skynd (imperativ pluralis).

kæmp, konkurrér (imperativ).

skynd (imperativ pluralis).

tak (imperativ pluralis).

nuvel.

vær (imperativ pluralis).

indse (imperativ pluralis).

nu til dags; indtil nu.

nuvel.

lat., egl.: Dixi et liberavi animam meam ('Jeg har talt og lettet mit sind'; overs. GV). Formuleringen kan i katolsk tradition bruges som den skriftendes afsluttende bemærkning ved et skriftemål.

taler fordelagtigt om sit eget synspunkt (ofte med ringe held) eller taler hen i vejret; jf. Mau 1879, nr. 12.022, og Grundtvig 1845, nr. 2.451.

evne, formåen.

dvs.

skoler med undervisning i de levende sprog samt historie og de nyttige matematisk-naturvidenskabelige fag i modsætning til undervisningen i latinskolerne.

ranglen med småstykker; noget småt og værdiløst.

krukker af ringe værdi til kakkellovnsaske eller andet affald. Let ødelagte krukker kunne også bruges til at lave larm med, fx ved nytårstid.

dvs. sagsakterne, aktstykkerne.

særligt. Man skelner mellem Guds almindelige forsyn eller omsorg (fx at jorden frembringer frugter, der kan spises) og det særlige forsyn, der står bag unikke begivenheder.

trængte ind.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

dvs. syntes.

skrevet af.

forsinke.

engang imellem.

henvisning til Barthold Georg Niebuhrs *Römische Historie* (1811-1813), hvori han søger at vise, hvor falsk et billede af Roms ældste forfatningshistorie Titus Livius havde tegnet. Niebuhr havde i 1806 forladt Danmark for at træde i preussisk tjeneste. I Berlin holdt han forelæsninger over bl.a. romersk historie og kom med de første spæde forsøg på kildekritik.

skrabet af, bortraderet. Den skrift, der åbenbarer sig under det afskrabede, kaldes palimpsest.

har fået topkronen hugget af, er blevet beskåret i toppen.

således.

sådan.

midtpunkt.

dvs. håndværkersvende.

allerede.

folkeslagene.

lat., et bos formue og gæld.

folkeslagene.

skrabet af, bortraderet. Den skrift, der åbenbarer sig under det afskrabede, kaldes palimpsest.

blind, kritikløs autoritetstro (i modsætning til videnskabelig erkendelse).

nuvel.

her: sandhed.

hurtigt, med det samme.

åbnede.

afmærket, udvalgt.

dvs.

passende.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 10.084, og Grundtvig 1845, nr. 2.251.

folkeslagenes.

specielle.

fremme nogens planer eller interesser; ved sin virksomhed støtte (især uden at ville det).

vise eller tilkendegive nogen noget paa en fremtrædende, anmassende måde.

lat., digternes pirrelige slægt.

slag.

tydeligt.

skal huske (optativ).

efter eng. 'the independents', de uafhængige; et engelsk-amerikansk kristent trossamfund.

advarselsild. Der hentydes til tyske studenters afbrænding af bøger ved den politisk omstridte Wartburgfest i oktober 1817.

dvs.

folkeslagene.

med sikkerhed.

her: sidste år.

forsvarlig, rimelig.

dvs. hellere.

folkeslagene.

uden tvivl.

højt; blot.

folkeslag.

højt; blot.

flove; her: åndløse.

flovheden, dumheden.

bemærkning.

særdeleshed.

oplyse om det.

et sted, der ikke nærmere kan angives.

agtværdige, pålidelig mænd; hædersmænd, her med konnotationer i retning af danske mænd.

virksomhed, handling.

bestemt.

dvs. skribent, forfatter.

her: sidste år.

dvs. håndtering; handlemåde.

modbevise.

forfædrene.

henvisning til Carsten Niebuhrs statsfinansierede opdagelsesrejse til Arabien 1761-1767.

ganske vist.

talemåde, jf. Mau 1879, nr. 4.354, og Grundtvig 1845, nr. 1.335. Bevarer betyder her: beskytter; forskåner.

rundt omkring.

som er præget af vandalisme.

Muligvis et ordspil på ordet 'ordbog', hvor Grundtvig alluderer til, at et 'bo' også kan være, hvad nogen efterlader sig (sml. dødsbo, boslod). Ordet 'bo' kunne i ældre tid også være fælleskøn.

bemærkelsesværdige.

om folkestammerne.

folkestammen.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

med sikkerhed.

uvurderlig.

åbnede, lukkede op.

med sikkerhed.

gennemsøgt.

rigdomme, kostbarheder.

Anvendt litteratur

- Grundtvig, N.F.S. (1845) *Danske Ordsprog og Mundheld, samlede og ordnede af Nik. Fred. Sev. Grundtvig*. København
- Mau, Edvard (1879) *Dansk Ordsprogs-Skat*, bind 1-2. København